

■ Да 1000-годдзя Брэста

КАБ ГАНАРЫЦЦА, ТРЭБА АСЭНСАВАЦЬ

Анатоль Гладышчук не прафесійны гісторык. Ён фізік, прафесар Брэсцкага тэхнічнага ўніверсітэта, кандыдат фізіка-матэматычных навук. Але для гісторыі горада, правільнай сказаць, для яе ўсведамлення, асэнсавання сучаснікамі, ды і проста для ведання сваёй даўніны ён зрабіў многа.

На мінулым тыдні адбылася прэзентацыя другой кнігі трылогіі аўтара «Замак Берасцейскі». Яна складаецца з кніг «Русь», «Літва», «ResPublika», галоўным героем якіх у пэўным сэнсе і з'яўляецца замак старажытнага горада. Горада, матэрыяльных рэшткаў якога даўно няма. На пачатку XIX стагоддзя імператарскія военачальнікі задумалі збудавач крэпасць на гэтай зямлі, таму горад з яго славы-тасцамі і старажытнымі храмамі быў знесены, жыхары адселены на тэрыторыю, дзе цяпер і стаіць Брэст. Праўда, замак, пра які ідзе гаворка, быў разбураны значна раней.

Замак вякамі быў сімвалам магутнасці, значнасці і велічынцы другога па значэнні горада ВКЛ пасля Вільні, — так сцвярджае аўтар, і для гэтага ў яго шмат падстаў. Вось адзін з фактаў, прыведзеных у творы. У 1525 годзе ў горадзе быў «солны» склад, які забяспечваў на той час стратэгічным прадуктам —

соллю, — тэрыторыю, роўную палове нашай сучаснай краіны. Княжацкай рэзідэнцыяй Берасцейскі замак стаў у другой палове XIII стагоддзя. Анатоль Гладышчук знайшоў дакументальныя сведчанні таго, што кароль Жыгімонт Стары ратаваўся тут ад скандалаў сваёй жонкі каралевы Боны, жыву ў Берасці месяцамі. Таму ў замку з'явіўся водаравод: кароль жа павінен жыць па-каралёўску.

Першы ўспамін пра замак датуецца 1182 годам. Вучоны лічыць, што замак знаходзіўся там, дзе зараз размяшчаецца вядомы музей «Бярэсце». На думку аўтара, тое, што можна сёння ўбачыць у музеі — квартал рамеснікаў, якія жылі ў XIII стагоддзі каля замка і абслугоўвалі яго. Хутчэй за ўсё, для пашырэння замка Кейстут Гедзімінавіч, гаспадар берасцейскай зямлі, зніс гэты квартал. Яго засыпалі, таму ён і

захаваўся. Гэта таксама гіпотэза Гладышчука.

Але не толькі замак з'яўляецца сведчаннем значнасці горада на беразе ракі Буг. Берасцейская друкарня, якую ў 1552 годзе пабудавалі староста Мікалай Радзівіл Чорны, была першай на тэрыторыі сучаснай Беларусі. У 1563 годзе тут выйшла ў свет знакаміта Радзівілаўская Біблія. І гэта дае падставы сцвярджаць, што Брэст мае дачыненне да сусветнай гісторыі кнігадрукавання. Фрагмент гэтай кнігі мы маем цяпер у абласной бібліятэцы, дзе і прайшла згаданая прэзентацыя.

Не лішнім будзе напамніць, што Берасце першым з гарадоў сучаснай Беларусі атрымала граматы на Магдэбургскае права (1390 год). Мінск атрымаў гэтак права больш чым праз 100 га-

доў. А яшчэ ў Берасці быў свой манетны двор, таксама адзіны на тэрыторыі нашай цяперашняй краіны. Ужо вядома, што ў 1665—1666 гадах тут было выбіта амаль 250 мільёнаў медных шэлегав. Гэтая дробная манета вядомая яшчэ як «барацінка». Дык вось, манеткі да гэтай пары знаходзяць на палях, бо гэта былі не грошы магнатаў, а народныя грошы. І прыадкрыць гэтую старонку гісторыі брастаўчанам таксама дапамог Гладышчук. Цяпер нават рамеснікі на гарадскіх святах прапануюць выбіць ахвотным памяtnыя шэлегі.

Яшчэ за чатыры гады да названай прэзентацыі на канферэнцыі «Берасцейскія кнігазборы» аўтар трылогіі выступіў амаль што з сенсацыйным дакладам. Ён прапанаваў скарыктаваць дату нараджэння Брэста, якой афіцыйна лічыцца 1019 год. Разам з калегам Анатолем Нілічым яны знайшлі ў «Сінадальным харацейным наўгарадскім спісе старшага зводу» XIII стагоддзя і ў нямецкай хроніцы Цітмара Мерзебургскага цікавыя звесткі. Там сказана, што Яраслаў Мудры ў 1017 годзе хадзіў да Берасця. Але ў Брэсце вырашылі прытрымлівацца даты 1019, вызначанай у 1969 годзе як год першага ўпамінання. Гістарычная праўда мае права быць увекавечанай у кнізе.

Брэсцкі вучоны адкрывае для нас гісторыю тысячагадовага Берасця

Творы Гладышчука — не навуковая праца, а хутчэй навукова-папулярная літаратура. Акрамя аналізу на падставе архіўных матэрыялаў там прысутнічаюць умоўныя героі, зборныя вобразы сярэднявечнага гараджаніна. Зроблена гэта найперш для таго, каб зацікавіць. Добра сказаў Анатоль Антонавіч, звяртаючыся да студэнтаў-гісторыкаў, якія былі ў аўдыторыі: «Я пісаў у тым ліку і для вас, каб вы зацікавіліся, загараліся ідэяй і ў будучыні працягнулі тэму ў сваіх навуковых распрацоўках». Сапраўды, той хто прачытае і ўспрыме матэрыял, выкладзены ў кнізе, здолее палюбіць тую эпоху і яе герояў, як любіць гісторыю сваёй зямлі аўтар.

Усе ўдзельнікі імпрэзы былі аднадушныя ў тым, што гораду патрэбны далейшыя раскопкі. Аўтар сцвярджае, што вядомы дакладны каардынаты фрагмента замкавай сцяны, як гарадской ратушы. Патрэбныя сродкі для работ, знаходка і навуковага пацвярджэння. Берасцейскі замак варты таго, каб вывесці яго з «туману гісторыі».

Трэцяя кніга трылогіі ўжо падрыхтаваная і да канца года павінна выйсці ў свет. Удзельнікі прэзентацыі назвалі трылогію падарункам аўтара да 1000-годдзя Брэста.

Святлана ЯСКЕВІЧ

ЗАСТАЁМСЯ Ў ЭЛІЦЕ

У штотыднёвым спартыўным аглядзе «Звязды» расказваем пра перамогу нашых тэнісістак над Славакіяй у плей-оф Кубка Федэрацыі, чарговы поспех беларускага баксёра на міжнародным рынку і вынікі 4-га тура чэмпіянату краіны па футболе.

1. **Нашы тэнісісткі перамаглі каманду Славакіі ў Кубку Федэрацыі і захавалі месца сярод васьмі найлепшых камандаў свету.** Агульны лік матча 3:2.



Фота БЕЛТА

Сярод поспехаў — перамога Аляксандры Сасновіч у першы дзень над Янай Чапелайвай і Арыны Сабаленкі ў нядзелю над Ганнай Каралінай Шмідлавай. Таксама беларускія тэнісісткі пацярпелі па адным паражэнні. Таму зыход матча вырашаўся ў парнай сустрэчы, у якой ад беларускага боку выступілі Лідзія Марозава і Вера Лапко. Дзяўчаты ўпэўнена правялі сустрэчу і атрымалі перамогу 6:3, 6:4.

2. **Дзве ўзнагароды заваявалі нашы спартсменкі на трэцім этапе Кубка свету па мастацкай гімнастыцы ў Ташкенце.** У групавых практыкаваннях каманда ў складзе Ганны Гайдукевіч, Лаліты Мацкевіч, Дзіяны Місочанкі, Анастасі Рыбаковай і Ганны Швайба заваявалі сярэбраны медаль у мнагабор'і, нашы дзяўчаты саступілі толькі расіянкам.



Учора ўвечары адбыліся заключныя матчы 4-га тура: «Віцебск» — БАТЭ (Барысаў), «Дняпро» (Маріў) — «Шахцёр» (Салігорск).

5. **Беларускі баксёр Мікалай Вясёлов заваяваў чэмпіёнскі пояс Сусветнай баксёрскай асацыяцыі — WBA Continental.** Падымак аўтам у Таліне з эстонскім атлетам Паўлам Сямёнавым у сярэдняй вазе (72,5 кг). Па выніках 12-раўндавага бою судзі аднагалосна аддалі перамогу беларусу. Чэмпіёнскі пояс WBA Continental Мікалай Вясёлова дазваляе яму змагацца за тытул інтэркантынентальнага чэмпіёна, а пасля і чэмпіёна WBA.

Дар'я ЛАБАЖЭВІЧ

Беларусь касмічная

ПА ГАРЫЗАНТАЛІ: 1. Шматступеньчатая ... Лятальны апарат, праект якога першым у свеце ў XVII стагоддзі стварыў наш зямляк, ураджэнец Віцебшчыны Казімір Семановіч. 5. «Скарына, ... лекарскіх навук, // У доўгай вопратцы на вежы сочыць зоры». З верша М. Багдановіча «Безнадзейнасць». 8. Плывучая землечарпальная машина. 10. «Чудоўная наша старонка! // Скарыны ... і Купалы, // ... Клімука, Кавалёнка». З верша П. Панчанкі «Мы з тых беларусаў». 12. Беларуская народная назва каметы. 14. Пасляк побач з г. Мінскам, дзе ў 2014 годзе лётчык-касманаўты, ураджэнцы Беларусі, П. Клімук, У. Кавалёнак і А. Навіцкі закапілі Алею косманаўтаў. 15. Матавіла, ... Народныя назвы сузор'я Арыён. 16. ... Косберг. Імя найбуйнейшага савецкага вучонага ў галіне косманаўтыкі, ураджэнца г. Слуцка, дзе яго імем названая вуліца. 18. «Заснуць браты касмічныя, // І сніцца ім, напэўна, // Бары, палі пшанічныя» // І — на паркане ...». З верша М. Малаўкі «Спяваюць пелі ў космасе». 19. Здабыча пчалы за адзін вылет. 20. Найменшая колькасць энергіі. 21. Ззянне вакол галавы, цела, як німб, арэол. 23. «Ляціць летуценнік у бездань сусвету, // Над ім зіхацяць Арыён, Казярог, // Блакітнаю знічкаю наша ... // Здаецца ў замеці зорных дарог». З верша С. Грахоўскага «Летуценнік». 28. Ласкавы зварот да мужчыны (разм.). 30. Пазыўны ў час палёту Валянціны Церашковай, першай у свеце жанчыны-касманаўта, бацькі якой — ураджэнцы Беларусі. 31. Баба- ..., казачны персанаж, самая першая «касманаўтка» з караблём — ступаю, якая нават апырэдзіла старажытнагрэчаскага юнака Ікара. 32. Тое, што і сусвет; тэме ... прывяціў найлепшым свае творы беларускі мастак Язэп Драздоўіч, ураджэнец Глыбоччыны.

ПА ВЕРТЫКАЛІ: 2. Завостраная тоўстая палка. 3. ... галавешка не гарыць, а толькі тлее (прык.). 4. Адна з народных назваў сузор'я Вялікай Мядзведзіцы. 5. Календарны час якой-небудзь падзеі. 6. ..., або рагулькі; купальская зёлка. 7. ..., або парсюк; жывёліна, якая ў многіх народаў лічылася сімвалам сонца. 9. У старажытнарымскай міфалогіі бог палёў, гор і лясоў. 11. Масавая прагулка, экскурсія. 13. Аграгарадок на Брэсцчыне, радзіма лётчыка-касманаўта П. Клімука, дзе знаходзіцца адзіны на Беларусі музей косманаўтыкі. 16. Да Дабравешчання зіму не лай і ... трымай (прык.). 17. Пад'ёмная машына для перамяшчэння грузаў і пасажыраў. 22. ... Арцём'ёў. Імя лётчыка-касманаўта, які зараз знаходзіцца ў касміч-



ным палёце. Бацька косманаўта, Герман, — ураджэнец Браслаўскага раёна; такое ж імя і ў лётчыка-касманаўта Навіцкага, які нарадзіўся ў г. Чэрвені. 24. Венгерскае блюда з агародніны. 25. Прыняцце на работу. 26. Звяно гусеніцы. 27. Рухомыя круглы брус на мацях. 29. Сталіца заходнеўрапейскай краіны, якую, паводле легенды, выратавалі гусі.

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ,

г. Дзяржынск.

Пераварачайце кніжку ўверх і ніжам!
П. Гарызанталі: 1. Ракета, 5. Дактар, 8. Дзяр, 10. Зям, 12. Матавіла, 14. Бараванне, 15. Косм, 16. Сямён, 18. Пелі, 19. Здабыча, 20. Квант, 22. Пасажыраў, 23. Пшаніца, 24. Брапе, 25. Прыняцце, 26. Званок, 27. Рухомы, 28. Брапе, 29. Сталіца, 30. Пазыўны, 31. Баба, 32. Тэма.

СЁННЯ

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	— 5.49	20.28	14.39
Віцебск	— 5.35	20.21	14.46
Магілёў	— 5.39	20.18	14.39
Гомель	— 5.40	20.10	14.30
Гродна	— 6.05	20.42	14.37
Брэст	— 6.09	20.38	14.29



Фота Анатоля КІСЕВІЧА

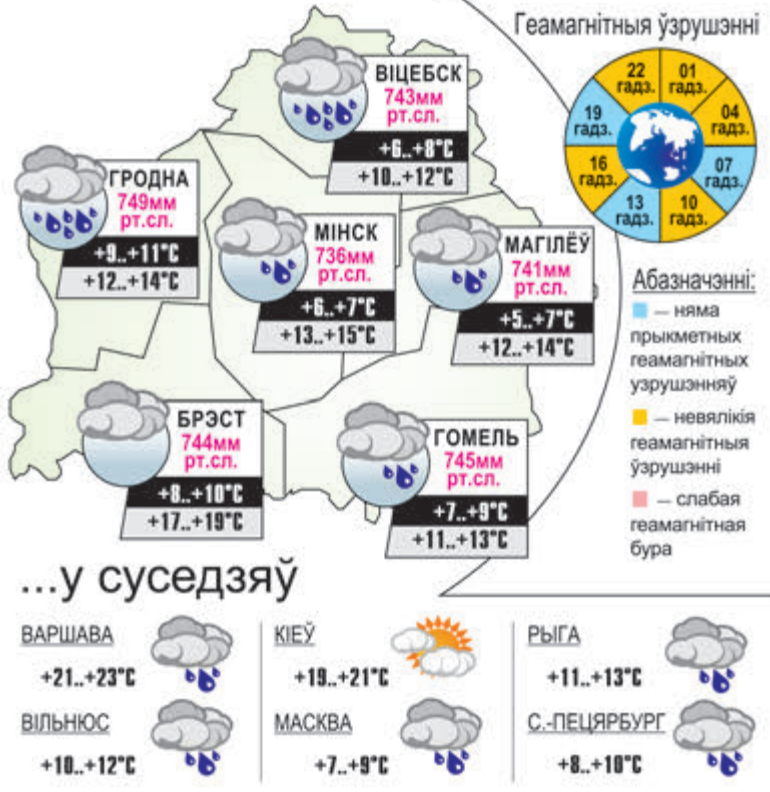
Месяц

Першая квадра 23 красавіка. Месяц у сузор'і Дзевы.

Імяніны

Пр. Анціпа, Івана, Прохара, Пятра, Рыгора, Якава. К. Валерыі, Аляксандра, Аляксея, Рыгора.

ЗАЎТРА



УСМІХНЕМСЯ

У аперацыйнай.
— Доктар, мне баліць!
— Ціха! У нас экзамен!

Дэкальце — трэнажор для развіцця перыферычнага зроку мужчын.

— Мікола, сыноч, устайвай. Паедзем на дачу капаць бульбу.
— Тата, яшчэ толькі чатыры гадзіны раніцы!
— Устайвай, устайвай, сыноч. Трэба капаць бульбу.
— Тата, у нас жа няма дачы!
— Гэта не значыць, што нам не патрэбна бульба...



БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар СУХАРУКАЎ Павел Ісакіўевіч.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: В. АНУФРЬЕВА (намеснік галоўнага рэдактара), Н. ДРЫНДРОЖЫК, Н. КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. ЛЯХОВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВІНАЎ (намеснік галоўнага рэдактара), А. КІЛЯЧУК, Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СПАНЕУСІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (гэл./факс); аддзелаў: пісьмаў — 287 18 64, маркетынгу — 337 44 04, сакратарыята — 292 05 82, аддзялення за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовыя самкіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнцтваў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гомелі: 28 27 27, Магілёве: 32 74 31, па Мінскай вобл.: (017) 292 21 03, бухгалтэры: 287 17 81.

http://www.zviadzda.by; e-mail: info@zviadzda.by, (для зваротаў): zvarot@zviadzda.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрадаваныя ёй пісьмы. Перадрук матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, прызначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрукаваная ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку», ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.008. Індэкс 63850. Зак. № 1486.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	Нумар падпісаны ў 19.30
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12	23 красавіка 2018 года.